

Multipolarita je velkou příležitostí pro Evropu konečně nabrat vlastní kurz, poslat americké poradce tam, odkud přišli, a začít dělat vlastní politiku.

Autor: Jan Procházka

Ačkoliv jsem se již mnohokrát ve svých úsudcích mýlil, naposledy ohledně rusko-ukrajinského konfliktu, kdy jsem do poslední chvíle nevěřil, v co se tento regionální konflikt nakonec zvrhne, přeci jen bych se pokusil extrahovat z probíhajícího konfliktu v Pásmu Gazy jakási poučení o povaze světa, do kterého nyní vstupujeme.

Předně, nemyslím si, že by **Palestinci** z Pásmu Gazy mohli v probíhajícím konfliktu „zvítězit“, ať už se tím myslí cokoliv. A nemyslím si, že srovnání s **jomkipurskou válkou** (1973) je v tomto případě trefné. V roce 1973 čelil **Izrael** plnohodnotné frontální invazi dvou průmyslových a moderně vyzbrojených států, jakož i tisíců dobrovolníků z Iráku, Jordánska a Severní Afriky – a Izrael navzdory počátečním neúspěchům, kdy vše vypadalo ztraceně, stejně dokázal uhájit svou existenci. Egyptský prezident **Anwár as-Sádát** se nechal Američany podplatit, stal se jakýmsi „egyptským Gorbačovem“ (také za to dostal Nobelovku), načež byl za svou zradu zavražděn, Syřané se stáhli zpět snad pod hrozbou jaderného úderu na Damašek (ověřit to s jistotou kromě spekulací v literatuře nemůžeme, ale podle odhadů držel Izrael již v 60. a 70. letech patrně deset nebo dvacet jaderných bomb).

Má vize budoucího vývoje je spíš taková, že pokud se nestane něco nečekaného, Izraelci prostě Pásmo Gazy vybombardují a zbývající obyvatelé, kteří to přežijí, vysídlí navzdory protestům Egypta do Sinajské pouště, kde bude jejich trudný život vysídlenců pokračovat v dalších generacích, ale nebudou již pro izraelské civilisty představovat ohrožení.

Připomeňme, že Hamás je pobočkou **Muslimského bratrstva**, tato organizace je v řadě arabských zemí včetně Egypta zakázána. Nemůžeme se tedy divit, že Egypt nechce přijímat uprchlíky z Palestiny, kteří v 70. letech tak destabilizovali okolní země. V Libanonu příliv Palestinců r. 1973 spustil náboženský konflikt, který se přelil ve vleklou občanskou válku (1975-1990), jež proměnila dominantně křesťanské Švýcarsko Orientu v jednu z nejhorších zemí Blízkého východu. Hášimovské království Jordánsko bylo v 70. letech od podobného vývoje jen krůček, ale zavčas proti palestinským uprchlíkům tvrdě vojensky zasáhlo.

Připomeňme také, že **Hamás**, resp. Muslimské bratrstvo jsou v Egyptě silně perzekuováni, od roku 2014 byly během vykonstruovaných procesů popraveny stovky členů této organizace. V Egyptě od 70. let vládne pevnou rukou armáda (i současný prezident Sísí byl původní profesí Sádátův polní maršál), přesto se jedná o jednu z nejsilnějších mocenských frakcí a pokud by armáda umožnila Muslimskému bratrstvu kandidovat ve volbách, nejspíš by „bratři“ slavně zvítězili. Egypt tedy těžko bude souhlasit s importem dalších dvou milionů „bratří“, které už teď má vojenská diktatura problém ukočírovat. Ani v Evropě nemají Palestinci všude otevřené dveře, ačkoliv příchod dvoumilionové posily by Maurové a Saraceni žijící ve Francii, Švédsku a v Německu jistě uvítali.

Palestinců se také těžko ujme už tak těžce destabilizované Jordánsko, rozvrácená Sýrie nebo Libanon. Bohaté monarchie Perského zálivu, kde migranti již několikanásobně přečíslili původní obyvatelstvo, a které jsou stabilní jen díky drsné segregaci a kastovnímu systému, zavřely Arabům dveře již dávno. Těžko lze očekávat vůči Palestincům vstřícný postoj z Libanonu či Sýrie, kde během občanské války bojovaly šíitské jednotky prezidenta **Asada a Hizballáhu** proti sunnitským Palestincům vyzbrojeným Američany.

Hamás bude mít podle mého názoru (jakkoliv se mohu mýlit) jen slabou diplomatickou podporu z Tuniska a **Kataru**. **Sýrie** aktuálně není schopná ničeho, ani odpovědět na preventivní bombardování svých letišť ze strany USA a Izraele, je rozvrácená válkou. Hizballáh v Libanonu je sice odhodlaný, ale nemá finanční, vojenskou ani průmyslovou základnu pro opotřebovací konflikt, bude nanejvýše vypouštět laciné rakety a drony a omezí se na symbolická gesta. **Írán** dělí od Izraele přeci jen 1500 km prostoru jiných států a jeho vnitropolitická situace také není právě skvělá. A nejlidnatější muslimské země – Indonésie, Pákistán a Bangladéš? Jsou příliš daleko a mají své zájmy v Indopacifiku, konflikty na Blízkém východě se jich prakticky vůbec netýkají.

Palestinci jistě nemohou za to, že se narodili v Gaze, obřím uprchlickém táboře, jakémsi betonovém kotci bez zemědělství, bez průmyslu, zcela závislém na finanční a humanitární pomoci, kde místní nenávisť proti Izraeli je žírnou pastvinou wahhábismu. Dnešní Izraelci také jaksí nemohou za to, že jejich dědečci do tohoto kotce Palestince nahnali během arabsko-židovských konfliktů po r. 1948. Vyčítat oběma stranám jejich původ lze jen těžko, dějiny jsou

násilných odsunů, kolektivních „vin“ a s nimi spojených genocid plné – připomeňme například vyhnání Němců ze Sudet, násilné výměny obyvatelstva mezi Řeckem a Tureckem nebo Indií a Pákistánem.

Na Blízkém východě, jakož i na Balkáně, v Severní Africe, na Kavkazu nebo kdekoliv jinde by se mezi sebou lidé jistě nějak domluvili, tu lépe tu hůře, nebýt neustálých intervencí ze strany Západu. Vždyť o ideologii vůbec nejde, rozhodující je geografie – Hamás svého času Američani sami podporovali, aby oslabili Arafatův Fatáh v době, kdy Fatáh s Izraelci vedl válku ve Východním Jeruzalémě. Ve válce v Sýrii a v Jemenu kolektivní Západ a Američané Muslimskému bratrstvu dodávali výzbroj, aby oslabili klíčového spojence Ruska a Íránu. V 70. letech vyzbrojovali Američani Afghánce v odboji proti SSSR a diplomaticky podpořili islámskou vojenskou diktaturu v Indonésii ve válce proti křesťanským socialistům v Timoru. Vždyť kolektivní Západ dodává zbraně oběma stranám!

Je to jakási strategie „**řízeného chaosu**“ a zasahování do vnitřních záležitostí; funguje podobně jako když mladé Spojené státy proti sobě štvaly Indiány různých kmenů, aby se vzájemnými boji oslabili a nakonec je zničily všechny. Už Římané stejným způsobem proti sobě štvali jednotlivé řecké státy, kmeny Galů nebo Germány, aby je nakonec získali všechny pro sebe. Chová se tak asi každá velmoc; Anglosasové to nazývají „rovnováhou sil“. Tak třeba: Vyzbrojit a poštvat Irák proti Íránu (1988), pak jej odsoudit za napadení Kuvajtu a Saúdské Arábie (1990), pak jej převálcovat, ale znovu podpořit v boji proti iráckým šíitům v Mezopotámii, nakonec **Saddáma Husajna** popravit, tvářit se jako zachránce, udržovat napětí a hlavně... celou dobu těžit ropu.

Americká strategie na Kavkazu a na Ukrajině ostatně vykazuje prvky téhož. 1]

Konflikt na Blízkém východě ukazuje, jak bude vypadat přicházející multipolární svět. Spojené státy budou sice stále jednou ze světových velmocí, možná tou nejvýznamnější. Ale americká hra na světového diktátora, zdá se, definitivně skončila. V Eurasii vyrostl jediný skutečný vážný konkurent americké dominanci – Čína – a o slovo se budou hlásit další středně silní regionální hráči jako Rusko, Indie, Turecko, Saúdská Arábie nebo Írán. Malé periferní národy byly v 70. letech minulého století považovány za „třetí svět“, v němž první a druhý svět, Američané a Sovětský svaz, vedl válku o dominanci. Malé národy neměly na výběr, byly postaveny před volbu: Buď kapitulovat a smířit se se svým postavením na periferii impérií, nebo nechat se zatáhnout do proxy válek různých regionálních soupeřů a poskytnout své území k vyčerpávajícím opotřebovacím konfliktům.

Zdá se, že v multipolárním světě to tak nutně nebude. Ukazuje se, že malé národy mohou fungovat a prosperovat i ve svěřáku zájmů větších regionálních soupeřů. Asertivní politika a diplomacie jsou schopny zajistit jejich existenci – koneckonců Orbán to umí. Masivní přesuny a genocidy národů, které si v multipolárním řádu existenci vojensky a diplomaticky samy zajistit nedovedou, jako Arméni v Náhorním Karabachu, Rohingové v Barmě či Palestinci v Gaze, budou jevem čím dál tím častějším. Ve složitých mezinárodních vztazích bude chybět právě ona jednoduchost studené války, kdy byl jeden z obou velkých bratrů vždy za humny připraven přispět svými zbraněmi k „obraně před kolonialismem a imperialismem“ či „obraně

demokracie, volného trhu a lidských práv“.

Multipolarita je také velkou příležitostí pro Evropu konečně nabrat vlastní kurz, poslat americké poradce tam, odkud přišli, a začít dělat vlastní politiku. Pokud se toto nepovede, hrozí Evropě totéž co Latinské Americe, osud věčné periferie. Budeme umět nastupující multipolární řád využít, nebo se staneme novými Armény, Rohingy a Palestinci ve svých vlastních zemích?

Poznámky:

1] Zdá se, že kromě Spojených států každé světové či regionální mocnosti jako by bylo dáno do vínku jakési „zlé dvojče“, často ostrov, fungující coby skokanský můstek pro zahraniční intervence. Číně byl dán Tchaj-wan, Rusku Ukrajina, Indii Pákistán a Šrí Lanka, v polovině 19. století hrála proti Američanům tuto roli Kanada. (Bude za tisíc let i Madagaskar „Tchaj-wanem Afriky“?) Pokus Sovětů učinit svůj odrazový můstek z Kubu r. 1962 téměř vyústil v globální jadernou válku. Důvod, proč se Evropa nikdy nedokázala sjednotit tak jako Indie, Čína nebo USA, přitom pokusů bylo mnoho: Normani, Svatá říše římská, Napoleon, pangermánství – je zřejmé. Prokletím Evropy je Británie, ostrov, který se principiálně postaví proti jakémukoliv sjednocování kontinentu (a která sama má zlé ostrovní dvojče v podobě Irska; v 70. letech to ještě mělo jistý význam). Prokleté kaledonské vrásnění! Proč nemohla Británie prostě ležet o sto, stopadesát metrů níž? Místo pěkné mělčiny v Severním moři, kde se mohly prohánět tresky a kde mohla být úživná ropná pole evropského kontinentálního šelfu, kotví na dohled od Calais nepotopitelná americká letadlová loď s 65 miliony lidí na palubě! A lze s jistou nadsázkou říci, že na základě téhož principu i Amerika představuje takový velký škodící ostrov namířený vůči kontinentálnímu středu světa, Amerika je jakýmsi „Tchaj-wanem Eurasie“.